

Veřejné knihovny na křižovatce, období změn a projekt PULMAN

Evropské veřejné knihovny se ocitají v současné době ve složité situaci. Jejich nezastupitelná role v oblasti neformálního vzdělávání jakoby byla zpochybňována, jejich role v občanské společnosti nedoceněna a jejich konkurenceschopnost v porovnání s ostatními institucemi poskytujícími informace oslabena.

Poptávka po některých tradičních a dobře zavedených službách (jako je např. půjčování beletrie) v některých částech Evropy evidentně klesá a odborníci se shodují na tom, že je to reakce na celou řadu skutečností, mezi něž patří kromě již zmíněného stále masovějšího přístupu k internetu také rostoucí množství médií šířících kulturní obsahy a také stále se rozšiřující skupina lidí, kteří si knihy, jež čtou, spíše nakupují než půjčují v knihovnách.

Slýcháme stále, že veřejné knihovny hrají důležitou roli při vytváření vzdělané informační společnosti. Nicméně pokud jde o dětského čtenáře, bohatství a rozmanitost, takřka samozřejmě u tištěných zdrojů, stále ještě u online dokumentů chybějí a zajištění přístupu k četbě (v tradičně chápaném smyslu slova) zejména v těch zemích, které procházejí obdobím ekonomické transformace, je stále životně důležitou záležitostí. Přístup k online zdrojům je v jejich situaci často přidanou svízelní navíc a veřejné knihovny v těchto zemích stojí tedy tváří v tvář dvěma problémům současně, ale často s menším objemem zdrojů.

Jaké důsledky bude mít „elektronizace“ pro knihovny?

- 1) Zdá se pravděpodobné, že rozšiřující se dostupnost informačních služeb poskytovaných na dálku a využití internetu pro vyhledávání informací povede ke snížení počtu fyzických návštěv.
- 2) Potřeba uživatelsky přívětivých online služeb, které uspokojí potřeby všech občanů, je obrovská a stále je zde poměrně velká skupina populace, která nemá přístup ani kvalifikaci k jejich využívání. Veřejné knihovny by se tudíž měly zaměřit právě na ty skupiny uživatelů, které mají přístup k síti ztížen, a vycházet z toho, že přispívají k vytváření sociálně integrované společnosti tím, že jsou:
 - bezpečnými místy společenského styku bez rizika, kde je každý vítán,
 - vstřícnými, užitečnými a loajálními institucemi, kde se lidé setkávají za stejných podmínek,
 - institucemi civilními a úctyhodnými,
 - institucemi veřejnými, objektivními, nevydávajícími žádná pověření ani akreditační,
 - branami k vědění umožňujícími načerpat síly k učení a katalyzátorem změn,
 - místy k objevování a sdílení potěšení z různorodosti,
 - místy k setkávání jednotlivců a myšlenek vytvářených a vytvářejících společenství.
- 3) Vzhledem k postupující globalizaci světa je nutno, aby etnika v různých regionech Evropy postupně nezánikala a neztrácela identitu, a proto nabývá na důležitosti spolupráce veřejných knihoven s dalšími kulturními institucemi na místní či regionální úrovni a užší kontakt s podnikatelskými komunitami v obci či regionu.

Zpřístupnění sbírek archivů a muzeí, které jsou na lokální či regionální úrovni k dispozici, může posílit pocit příslušnosti k regionu nebo historii rodů a jejich transformace do elektronické podoby by měla být jedním z cílů spolupráce, k níž zatím dochází jen sporadicky.

- 4) Evidentní se také jeví nutnost poskytování služeb, které občanům usnadní získávání informací z oblasti správy a místní samosprávy, zdravotní péče, pracovních příležitostí či možností rekreace.
- 5) Vzhledem k nutnosti paralelní existence zdrojů v elektronické podobě a knihovních fondů bude nutno budovat integrované informační fondy a poskytovat integrované informační služby, které zahrnou jak tradiční tištěné dokumenty, tak také dokumenty v elektronické podobě.

Uvedené problémy, resp. specifikace role knihoven v nových společenských podmínkách a identifikace jejich místa v informační společnosti 21. století se staly hlavní náplní **projektu Evropské komise PULMAN (Public libraries mobilising advanced networks)**.

Projekt a jeho síť vznikly v prostředí sociální a ekonomické politiky Evropské unie a jsou součástí akce e-Europe a jejího Akčního plánu, jehož základní myšlenkou je přiblížit internet co nejširšímu okruhu občanů jeho zlevněním a zrychlením, pokud jde o operativnost poskytovaných služeb, s akcentem na urychlení přípravy legislativního rámce a podporu výstavby infrastruktury pro nově zaváděné služby v Evropě včetně aplikace nových metod spolupráce a měření výkonů.

Zpracovávání výstupů i vytváření sítě v rámci projektu PULMAN bylo financováno Evropskou komisí v rámci Fifth RTD Framework Programme (5. rámcového programu Evropské unie pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace – oficiální překlad používaný Technologickým centrem AV ČR) zaměřeného na technologii informační společnosti. Realizace projektu byla zahájena v květnu roku 2001 a oficiálně skončí v květnu 2003.

Manažerem projektu byl Rob Davies, (Společnost MDR Partners – Velká Británie) a koordinátorem Jan van Vaerenbergh, ředitel Městské knihovny v Antverpách (Antwerp City Library).

Na realizaci projektu a vytváření sítě PULMAN se podílely:

1. Partnerské organizace

Partnerskými organizacemi byli signatáři smlouvy s Evropskou komisí. Tyto organizace odpovídaly za rozvoj projektu a dosažení cílů „vzorové sítě“, resp. zpracování jednotlivých výstupů, vytváření databáze, svolávání pracovních setkání, organizaci stáží, vydávání „Newsletters“, tvorbu a aktualizaci webové stránky projektu a také vyplácení odměn za zpracovávání podkladů a překladů do angličtiny. Dá se tedy říci, že na nich spočívala hlavní tíha řešení úkolu. Partnery projektu, resp. jeho zpracovatelé, byly Antwerp City Library (Belgie), Aarhus Municipal Libraries (Dánsko), Amicitie SRL (Itálie), Aquitaine Europe Communication (Francie), Bibliotheca Judeteana „Octavian Goga“ (Kluž, Rumunsko), Biblioteca Municipal de Oeiras (Portugalsko), Dublin City Public Libraries (Irsko), Essex County Council (Velká Británie), European Bureau of Library, Information and Documentation Associations

– EBLIDA, Knjiznica Otona Zupancica Ljubljana (Slovensko), Helsinki City Library (Finsko), MDR Partners (Velká Británie), Stadtbibliothek Bremen (SRN), Stichting Foundation Resource Centre Libraries For Print Handicapped In Developing Countries – FORCE (Holandsko), CERLIM – Centre for Research in Library and Information Management (Metropolitní univerzita v Manchesteru, Velká Británie), Veria Central Public Library (Řecko), Wojewodzka Biblioteka Publiczna v Olsztynie, (Polsko), International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres – IAML.

2. Národní koordinátoři

Každá z 26 zemí tvořících původní základ sítě PULMAN jmenovala národního koordinátora. Mezi země, v nichž účastnické instituce neměly status organizací uvedených v bodě 1, patřily: Rakousko (BüchereiVerband Österreichs), Bulharsko (St. Cyril and Methodius National Library), Česká republika (Národní knihovna ČR), Estonsko (National Library of Estonia), Maďarsko (Public Library Consultancy), Litva (Department of Library Science Vilnius University), Lotyšsko (National Library in Latvia), Lucembursko (Ministry of Culture, Higher Education and Research), Norsko (Trondheim Public Library), Slovensko (Univerzitna knižnica v Bratislave), Španělsko (Bibliotheca Publica del Estado–Bibliotheca Provincial de Huelva) a Švédsko (DIK förbundet). Tyto země nebyly zpracovateli výstupů projektu a podílely se pouze na přípravě podkladů a implementaci výsledků.

Role národních koordinátorů spočívala v tom, že zodpovídali za podporu, provedení a řízení akcí průzkumného a implementačního charakteru v jednotlivých zemích včetně:

- ustavení podpůrných skupin aktivistů
- vytvoření meziresortních kontaktů (s muzei a archivy)
- rozšiřování výsledků projektu v co možná nejširším měřítku
- organizace národního semináře
- zajištění překladu „Doporučení projektu PULMAN“ a diskuse o nich
- podpory účasti na akcích školicího a propagačního charakteru včetně závěrečné konference
- stimulace a koordinace zpracovávání a zaslání příspěvků na webovou stránku projektu a aktualizace zpráv o strategických opatřeních v oblasti lidových knihoven v jednotlivých státech

3. Mezinárodní virtuální rada projektu

Tato skupina byla tvořena zkušenými a renomovanými odborníky z evropských mezinárodních knihovnických organizací, nadací a knihoven a jejím úkolem bylo působit jako odborný poradní orgán garantující odbornou kvalitu projektu a rozvoje sítě. Členy tohoto orgánu byli: Chris Batt, Director of Libraries and Information Society Team at Re:source, The British Council for Museums, Archives and Libraries (Velká Británie), Adolf Knoll, náměstek ředitele NK ČR pro strategické plánování, výzkum a technologický rozvoj, Walter Koch, Cultural Service Centre, Technical University of Graz (Rakousko), Rima Kupryte, Open Society Institute (Maďarsko), Norma McDermott, Director, The Library Council Dublin (Irsko), Andreas Mitrowann, Public Libraries Division, Bertelsmann Stiftung – Bertelsmann Foundation (SRN), Klaus Reinhardt, Ehe-

maliges Deutsches Bibliotheksinstitut Berlin (SRN), Ross Shimon, Secretary General, International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA, Jens Thorhauge, Danish National Library Authority (Dánsko), Maria Jose Moura, Vice President, Conselho Superior das Bibliotecas Portuguesas (Portugalsko).

Po pracovní konferenci účastníků projektu konané v Helsinkách 19. a 20. února 2002, která hodnotila dosavadní postup prací, byl realizován návrh na rozšíření sítě PULMAN a dalšími zeměmi, jejichž knihovny se připojily jako partnerské organizace, se staly Rusko a Turecko a zeměmi s národními koordinátory pak Albánie, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Makedonie, Moldávie, Černá Hora, Srbsko a Ukrajina. Tak se počet účastníků projektu zvýšil na 36.

V této rozšířené podobě zahájil projekt (PULMAN-XT) činnost 15. června 2002 s cílem poskytnout výstupy projektu do zemí sousedících s Evropskou unií nebo dalších zemí kandidátských a podpořit zde zavádění nových činností a služeb. Tento krok byl vedoucími představiteli 5. rámcového programu příznivě hodnocen.

Česká republika se podílela na přípravě podkladů k projektu, popularizaci jeho realizace a zajištění překladu „Doporučení“ včetně uspořádání národního semináře, nikoli však na konkrétním tvůrčím zpracování některého z výstupů. Členem Mezinárodní virtuální rady projektu byl Adolf Knoll, náměstek ředitele NK ČR, národním koordinátorem projektu pak Miroslav Ressler, vedoucí oddělení studijního a informačního Odboru knihovnictví NK ČR.

Aktivita projektu lze rozdělit do 4 základních okruhů:

- a) podpora rozvoje demokracie a občanské společnosti
 - b) podpora ekonomického a sociálního rozvoje v podmínkách regionu a obce
 - c) podpora zpřístupňování rozmanitosti kulturního dědictví v regionech
 - d) podpora celoživotního vzdělávání
- s tím, že základním cílem je vytvoření nejen fyzické, ale i virtuální sítě knihoven, která bude poskytovat integrované služby všem občanům.

Za tím účelem došlo ve všech zemích, jež se projektu zúčastnily, ke zmapování situace v oblasti veřejných knihoven, vytvoření databáze elektronických zdrojů z oblasti výchovy a vzdělávání, k identifikaci knihoven, jež mohou být příkladem pro ostatní pokud se týká řízení knihoven, správy integrovaných služeb a využívání IT. Mezi důležité aktivity projektu patřila také školicí činnost, organizovaná v tzv. Centres of Excellence, tj. ve školicích centrech vybraných knihoven evropských zemí. V roce 2002 se těchto stáží zúčastnili z České republiky ing. A. Brožek ze Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem, Alice Havránková z Krajské knihovny v Karlových Varech a Mgr. Daniela Hebnárová z Knihovny Kroměřížska <<http://www.pulmanweb.org/news/workshops.htm>>.

Jedním z nejdůležitějších výsledků projektu je shromáždění rozsáhlého souboru odkazů na webové stránky modelových institucí a zpracování webografie, jež může poskytnout užitečné informace k přeměně knihoven v konkurenceschopná zařízení, která se prosadí na trhu informací.

Webografie je důležitou součástí **Souboru doporučení projektu PULMAN**, jehož první verze vznikla koncem roku 2001 a byla předmětem diskuse semináře v Helsinkách. Bylo vzneseno mnoho připomínek a dal-

ších námětů k tomuto souboru, především pokud jde o ty kapitoly, jež mají působit na politické představitele.

Soubor doporučení byl přeložen do většiny jazyků zemí, které se projektu účastní, a dán k dispozici k široké národní diskusi v těchto zemích.

Stal se také předmětem jednání národních seminářů, které v těchto zemích proběhly (v ČR se akce uskutečnila 5. 12. 2002), a podle připomínek byl pak řešiteli projektu znovu upraven. Druhá verze těchto doporučení byla právě dokončena a po provedení redakčních a překladatelských úprav bude vydána Národní knihovna ČR tiskem.

Dokument je strukturován takto:

Oddíl 1. – Doporučení sociálně politického charakteru

- Sociální integrace
- Elektronická státní správa a místní samospráva a občanství
- Přístup a služby pro tělesně a smyslově postižené občany a občany s poruchami učení a vědomostními bariérami
- Služby veřejných knihoven pro děti a školy
- Služby veřejných knihoven podporující vzdělávání dospělých
- Informační služby sociálnímu a ekonomickému rozvoji společnosti
- Přístup k různým kulturním obsahům
- Přístup k hudebním materiálům

Oddíl 2. – Doporučení pro řízení

- Měření výkonů a nástroje hodnocení činnosti knihoven
- Financování a příležitosti k získání finančních prostředků
- Spolupráce, konsorcia a společenství
- Veřejný zájem a přístup k dokumentům chráněným copyrightem (autorským zákonem)
- Řešení legislativních problémů digitalizace v odborném kontextu služeb knihoven

Oddíl 3. – Doporučení pro odbornou činnost

- Digitalizace
- Rozvoj integrovaných knihovních systémů
- Poskytování multimediálních digitálních služeb
- Způsoby poskytování elektronických dokumentů
- Identifikace zdrojů a vyhledávání informací
- Individualizace služeb, adresné poskytování informací
- Technická řešení vícejazyčných otázek
- Rejstřík

Každá kapitola obsahuje stručné resumé, tematické vymezení, uvedení do politických souvislostí, soubor užitečných rad pro odbornou praxi, úkoly pro budoucnost a v závěru odkazy na webové stránky knihoven a zařízení, u nichž se lze inspirovat či poučit. Publikaci lze chápat jako metodický materiál k realizaci sociálně politických a strategických opatření v oblasti veřejných knihoven, archivů a muzeí, řízení informačních služeb v těchto zařízeních a stimulaci nových forem činnosti v podmínkách informační společnosti. Věříme, že uvedená doporučení napomohou nejen systematictějšímu postupu knihoven při zavádění nových služeb v digitálním věku, ale i zlepšení přístupu decizní sféry k „elektronizaci“ informačních služeb knihoven, muzeí a archivů.

V souvislosti se záměry projektu PULMAN, jež jsou zmíněny výše, je na místě poznamenat, že se, pokud jde o situaci v České republice, opravdu nemáme za co stydět a můžeme uvést řadu knihoven v ČR, které si již dnes uvědomují nutnost integrace nových a tradičních služeb. Existuje zde mnoho příkladů, kdy knihovny působí jako skutečná informační centra obcí, vzdělávací centra regionů a střediska výkonu regionálních funkcí tak, jak je stanoveno v knihovním zákoně. Rovněž existují knihovny, které se velmi intenzivně zabývají otázkami sociální integrace a inovacemi služeb pro zdravotně postižené a jsou i v evropském měřítku velmi dobře hodnoceny.

Je nutno též zdůraznit, že v oblasti koncepční a strategické bylo již mnohé učiněno:

- 1) vyšel nový knihovní zákon, který odráží novou společenskou a ekonomickou situaci
- 2) byla zpracována Strategie knihoven v České republice na léta 1999–2003
- 3) probíhá příprava standardů veřejných knihovnických a informačních služeb knihoven
- 4) byl zpracován přehled regionálních funkcí veřejných knihoven

To ovšem neznamená, že by v oblasti mezinárodní spolupráce nebylo co zlepšovat. Pokud jde o masivnější účast českých veřejných knihoven na společných zahraničních projektech zatím spokojeni být nemůžeme a bylo by třeba, abychom byli komunikativnější. Podíváme-li se blíže na výčet partnerských organizací, vidíme, že mezi nimi jsou i knihovny z Polska, Slovinska a Rumunska se kterými se rozhodně můžeme poměřovat a proto se domnívám, že by do budoucna bylo rozhodně žádoucí, abychom se v ČR dočkali mnohem početnější účasti.

Vraťme se však k Souboru doporučení, jehož překladu věnovali národní koordinátoři a jejich spolupracovníci největší úsilí. Je jasné, že samotná doporučení bez předpokladu realizace postrádají smysl, a proto řešitelé připravili pro **závěrečnou konferenci v Portugalsku** k diskusi materiály, které naznačují další možnosti uplatnění nových forem činnosti knihoven, a také návrh **Manifestu**, který uveřejňujeme na závěr článku. Zmíněná akce se konala ve dnech **13. a 14. března v portugalském Oeiras**. 200 politiků a odborníků z veřejných knihoven, archivů a muzeí z téměř 40 zemí se setkala k diskusi o významu a roli regionálních a místních institucí, jež se zabývají ochranou a zpřístupňováním kulturního dědictví.

Konference se zúčastnili představitelé těchto zemí: Albánie, Rakousko, Bělorusko, Belgie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Makedonie, Moldávie, Holandsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Rusko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Turecko, Ukrajina, Velká Británie, Jugoslávie (Srbsko a Černá Hora) a Česká republika.

Česká republika byla reprezentována Blankou Koubovou, zástupkyní ředitelky Odboru umění a knihoven MK ČR, a Miroslavem Resslererem, konference se zúčastnil též Adolf Knoll jako člen mezinárodní virtuální rady projektu PULMAN.

Toto mezinárodní setkání bylo vyvrcholením aktivit a zakončením projektu a jeho hlavními tématy byly „**Role knihoven v celoživotním vzdělávání**“, „**Demokracie a občanství**“, „**Ekonomický a sociální rozvoj**“ a „**Rozmanitost kultury**“. Ke každému z těchto témat byl pořádán

samostatný seminář. Program byl koncipován tak, aby umožnil strategický pohled na současnost i budoucnost vývoje Evropy.

Zásadní projevy k projektu PULMAN a situaci veřejných knihoven v Evropě přednesli Rob Davies a Jens Thorhauge. První z nich je manažerem projektu PULMAN a druhý generálním ředitelem Danish National Library Authority, což je instituce, pověřená vládou péčí o veřejné knihovny.

Rob Davies se ve svém příspěvku zabýval *výsledky projektu PULMAN* a vyzvedl zejména tyto skutečnosti:

- Můžeme zaznamenat solidní pokrok v mnoha evropských zemích, pokud jde o zavádění digitálních služeb, rozvoj činností zaměřených na vzdělávání a podporu aktivit umožňujících občanům mít k dispozici přístup k IT.
- Obraz získaný během zpracování projektu PULMAN však ukazuje na rozdílnou situaci v evropských zemích. Mezi jednotlivými zeměmi existují rozdíly, pokud jde o úroveň poskytovaných služeb. Jak instituce, tak jejich služby musejí rychlejšími změnami a restrukturalizací reagovat na měnící se potřeby uživatelů.
- Problematika existence veřejných knihoven v digitálním věku, jež byla programem PULMAN reflektována, vyžaduje, aby pozornost byla upřena k následujícím otázkám:
 - Jak měřit vliv investic do lokálních kulturních služeb, např. koordinací srovnávacích testů, měření výkonů a statistikou?
 - Jak vytvořit prostor pro úspěšnou spolupráci veřejných knihoven, archivů a muzeí?
 - Jak poskytnout místním kulturním zařízením odpovídající technologii a techniku za přijatelnou cenu tak, aby se mohly lehce připojit např. ke službám, jichž je možno využívat prostřednictvím webových stránek? Má-li se to podařit je třeba úzce spolupracovat s průmyslovými podniky.
- Základní oblasti, ve kterých je nutno uskutečnit změny jsou:
 - Rozvoj národní a místních strategií, programů a financování.
 - Realizace opatření mezirezortního charakteru a spolupráce.
 - Rozšíření digitalizace dokumentů lokálního a regionálního charakteru.
 - Usnadnění a integrace nákladů souvisejících s technologií.
- Doporučení projektu PULMAN jsou obecně oceňována pro svou použitelnost a aplikovatelnost. Některé země, především ty, které nejsou v EU, zjistily, že doporučení odborného charakteru jsou zaměřena především na budoucí vývoj a poskytují jakýsi kontrolní seznam základních problémů, které je třeba při zavádění digitalizace v dlouhodobé perspektivě uvážit a překonat spolu s financováním. Nedostatek kvalifikovaného personálu v současné době – v různé míře v různých zemích – a připojení k internetu a další technice jsou rovněž důležité bariéry, které je třeba překonat. Příklady úspěšné praxe, na něž je odkazováno v Doporučeních, vzbudily velký zájem a v některých zemích se staly základním zdrojem a vodítkem při plánování rozvoje služeb knihoven poskytovaných v elektronické podobě. R. Davis též upozornil, že druhé vydání Doporučení bylo po jednání jed-

notlivých národních workshopů doplněno ještě dalšími URL úspěšných institucí.

- Veřejné knihovny hrají důležitou roli při budování nových a přístupných sítí po rozpadu sítí staršího typu, jež jsou známy ze zemí, které se nyní nacházejí ve stadiu přeměn, ale právě u nich je třeba vzít v úvahu rozdíly, pokud jde o způsobilost „držet krok“ při zavádění IT. Doporučení budou nápomocna při zavádění nových typů služeb a zlepšování těch stávajících. Ale základní problémy, jako jsou personální zajištění, odpovídající umístění (včetně zajištění vhodných objektů) a technické vybavení, je stále třeba řešit.
- Je nezbytné vytvořit vládní programy a zajistit veřejné prostředky na podporu masivnějšího zavádění ICT do veřejných knihoven a vyvinout úsilí za účelem zlevnění přístupu knihoven k internetu.
- Je nutno zpracovávat a sdílet informace o projektech zaměřených na celoživotní vzdělávání ve spolupráci s městskými školskými úřady.
- V některých zemích bude třeba zlepšit informovanost knihovníků o sociálních opatřeních, pokud jde o zajištění přístupu k internetu.
- Veřejné knihovny by měly být v centru procesu „elektronizace“ státní správy a samosprávy. Měly by napomoci zlepšit povědomí o ní, jak mezi úředníky státní správy a místní samosprávy, tak mezi občany. Při realizaci programů elektronizace státní správy a samosprávy je nutno shromáždit více informací o evropských zkušenostech.
- Jednou ze základních rolí veřejných knihoven je spolupracovat se školami, rodinami a zařízeními sociální péče.
- Spolupráce veřejných knihoven při podpoře ekonomiky a obchodu vyžaduje kvalifikovaný a dobře vyškolený personál, technické vybavení a infrastrukturu.
- Uživatel je vždycky ve středu zájmu.
- Ve výše uvedeném kontextu je nezbytné reálné hodnocení/měření výkonů.
- Nábor a udržení personálu veřejných knihoven s odpovídající kvalifikací včetně dovedností ICT jsou v kritickém stavu a vyžadují v mnoha zemích změnu sociálního i finančního postavení knihovníků.
- Je potřeba stanovit místní, regionální i národní politiku za účelem podpory spolupráce a koordinace rozvoje služeb místních knihoven, archivů a muzeí, která začne na národní úrovni a vezme v úvahu příklady objevující se v některých zemích Evropské unie (jako např. v Norsku nebo Velké Británii).

Jens Thorhauge se ve svém příspěvku zabýval posláním *NAPLE (National Authorities for Public Libraries in Europe)* a průzkumem, který toto sdružení uskutečnilo.

Informaci, týkající se průzkumu veřejných knihoven v Evropě, lze shrnout do několika bodů:

- nové technologie se tak či onak prosazují ve všech knihovnách a ty, přestože je jejich zavádění nerovnoměrné, se mění z „manufaktur“ orientovaných na půjčování knih na hybridní a virtuální střediska služeb
- ve většině evropských zemí lze pozorovat relativně silnou politickou podporu knihovnictví a většina evropských států má knihovnickou legislativu, která není starší než 5 let
- ve službách poskytovaných veřejnými knihovnami můžeme zaznamenat extrémní rozdíly; jsou knihovny, které poskytují širokou paletu služeb – návody pro vyhle-

dávání na internetu, elektronické referenční služby, speciální informační služby, tematické informační brány, portály a kvalitní domovské stránky, a knihovny, v nichž tyto služby nenajdeme vůbec

- extrémní rozdíly jsou patrné také v oblasti zdrojů, finančních prostředků, kvalifikačních předpokladů, dovedností a dokonce i vizí či výhledů do budoucna

Jens Thorhauge považuje za absolutně nezbytné, aby se veřejné knihovny prosadily jako rozhodující poskytovatelé informací a organizovaly mnohem systematictější kurzy týkající se informační gramotnosti a to na všech úrovních.

Ve svém vystoupení pan Thorhauge také načrtl v několika bodech svou představu „hybridní knihovny“.

Podle jeho názoru je HK knihovna, která nabízí:

- přístup k záznamům výtvorů lidské paměti, které mohou být jakýmkoliv způsobem uchovávány
- půjčování sbírek v tištěné i digitalizované podobě
- přístup ke katalogům na principu WWW
- přístup k sítím a síťovým službám
- podporu navigace při vyhledávání informací na síti
- pracovní stanice pro uživatele
- školicí a vzdělávací příležitosti všem občanům
- místo k setkávání při různých příležitostech
- poskytování dokumentů v elektronické formě
- speciální služby různým skupinám uživatelů

HK bude:

- součástí sítě knihoven (perspektivně světové)
- spolupracovat obzvláště úzce s ostatními vzdělávacími a „paměťovými institucemi“
- vytvářet profil služeb v úzké vazbě na potřeby obce

K realizaci tohoto poslání je třeba zpracovat strategii:

- rozvoje technologie informační společnosti
- rozvoje a vývoje kvalifikace a dovedností personálu
- vytváření a marketingu nových služeb
- vytváření jednotné organizační struktury pro knihovny sítě

Celý proces musí být řízen a vyžaduje osobnosti s odpovídající kvalifikací. V souvislosti s integrací tradičních a nových služeb autor uvedl, že je sice dobře, že knihovny od začátku tohoto procesu dosáhly mnoha úspěchů, ale že nelze pokračovat bez zdrojů a odpovídající kvalifikace.

Závěrem Jens Thorhauge dodal, že strategie evropských knihoven musí vycházet z politiky a opatření přijatých na úrovni jednotlivých států a že je třeba zintenzivnit dialog o těchto otázkách a celou akci koordinovat.

Další důležitou částí konference byly semináře k jednotlivým tématům uvedeným výše. Každý ze seminářů měl na pořadu 3 případové studie.

Na semináři č. 1 nazvaném **Democracy and citizenship** [Demokracie a občanství] byly projednávány tyto materiály: **Seamless UK** [Informace pro občany Spojeného království] – lektor Mary Rowlett, Velká Británie, **Growing up in a library** [Dospívání v knihovně] – lektor Verena Tibljas, Chorvatsko a **Ask anything – Information Gas Stations a new kind of public library service** [Zeptejte se na cokoliv – Čerpací stanice na informace – nový druh služeb veřejných knihoven] – lektor Jouni Juntumaa, Finsko.

První ze studií informovala o službě ve Spojeném království, která poskytuje společné rozhraní k informacím (z různých oborů a odvětví a v různých formátech) zpraco-

vaným klíčovými poskytovateli informací na místní, regionální i národní úrovni. Zaměřuje se na informace, jejichž původci jsou organizace státní správy a místní samosprávy, organizace veřejného sektoru, dobrovolné organizace, různé společenské skupiny a komerční organizace. Za veřejnou informaci zpracovatelé projektu považují informaci, která je občanu užitečná pro každodenní život nebo mu pomáhá při účasti na společenském životě. Systém Seamless UK pokrývá témata jako např. zdravotnictví, vzdělávání, zaměstnanost, právní otázky, volný čas a řízení společnosti. <<http://www.seamless-uk.info>>

Druhá studie byla věnována činnosti knihoven zaměřené na mládež a konkrétně se zabývala aktivitami Městské knihovny v Řijeci (Chorvatsko). Referující (Verena Tibljas) představila program knihovny pro dospívající mládež a zdůraznila, že tvořivost, uspokojení a motivace jsou tři úhly jednoho trojúhelníku a že když se celý proces odehrává ve skupině (např. tvůrčí psaní nebo výuka angličtiny), může dojít k pozitivní změně v chování a postoji a konkurenční chování se mění v kooperativní.

Třetí studie se zabývala projektem, který poukazuje na potřebnost kanálu i pro rychlé vyhledávání či rešerše. Cílem projektu bylo zpřístupnit informační služby veřejnosti prostřednictvím různých typů zařízení a vybavení. Zatímco jiné sociální služby včetně služeb knihoven fungují převážně na samoobslužném principu, systém IGS poskytuje individualizované informace každému, kdo využije budky mobilní informační služby umístěné na veřejném místě (nádraží, nákupní středisko apod.), nebo návštěvníku webových stránek. Informační potřeby občanů jsou rozmanitější, než si často v knihovnách myslíme. Máme tendenci považovat knihovny za instituce, jejichž prvořadým úkolem je přivést uživatele (čtenáře) k pramenům (zdrojům) informací. Nicméně to je pro mnoho uživatelů nedostačující, protože jsou časově zaneprázdněni nebo nemají příslušné dovednosti. <<http://igs.kirjastot.fi/>>

Na semináři č. 2 nazvaném **Economic and social development** [Ekonomický a sociální rozvoj] měli účastníci konference možnost diskutovat k případovým studiím o projektech: **FINFO: Information for Ethnic Minorities in Denmark** [Informace pro etnické menšiny v Dánsku] – lektor L. D. Nielsen, Dánsko – <www.finno.dk>, **Beasts – Boosting the Economy by Assisting SMEs in the Tourism Sector** [Růst ekonomiky za pomoci malým a středním podnikům v rezortu turismu] – lektor Elen Rhys, Velká Británie a **InFormar** [Informátor] – lektor M. A. Gonzales Sanchez, Španělsko.

První z projektů se zabývá poskytováním lepšího přístupu k informacím, povinnostmi a příležitostmi pro etnické menšiny v Dánsku.

Druhý projekt se snaží přispět k ekonomickému rozvoji turismu zajištěním přístupu malých a středních podniků na venkově k potenciálu elektronického trhu a národním kulturním zdrojům.

Třetí případová studie španělské provenience byla věnována projektu skládajícímu se z řady aktivit, které je možno shrnout do dvou bodů:

- zpřístupňování všech informačních zdrojů, jež jsou k dispozici v městské knihovně,
- využití nových informačních technologií pro osobní a společenský rozvoj.

Na semináři č. 3 nazvaném **Lifelong learning** [Celoživotní vzdělávání] byly představeny případové studie: **Learn-**

ing Exchange Slovenia [Slovinská burza vzdělání] – lektor M. Spoljar, Slovinsko, **Public Libraries and Equal agenda** [Veřejné knihovny a program Equal] – lektor P. G. Sola, Itálie a David Fuegi, Spojené království a **European Computer Driving License** [Evropský vůdčí list pro práci s počítačem] – lektor Paulo Leitão, Portugalsko.

První případová studie se zabývala slovinským projektem Ljubljana Knowledge Exchange. Jde o burzu výměny, která propojuje všechny, kteří hledají nebo nabízejí informace. Zařízení udržuje čilé kontakty se soukromými rádii, novinami, televizí. Vzhledem k tomu, že je umístěno ve veřejné knihovně, je zde řada možností k podpoře aktivit vyvíjených přímo v knihovně a jejich doplnění. Více než 600 uživatelů knihovny denně využije služeb této burzy. Spolupráce mezi burzou a knihovnou je velmi úspěšná a umožňuje realizaci četných společných projektů.

Druhá studie byla věnována programu Evropské unie EQUAL, který je zaměřen na integraci zdravotně postižených do pracovního procesu. Mezi tisíci projektů, jež jsou v rámci programu financovány, je jen málo těch, jež byly podány knihovnami. Dva z nich, jež spadají do naší oblasti, jsou ABSIDE a LEARNEST. Oba projekty jsou realizovány v rámci mezinárodní spolupráce a vycházejí z předpokladu, že knihovny mají široce rozvětvenou síť a jsou veřejně přístupnými zařízeními. ABSIDE je italským národním projektem zpracovávajícím modely školicích programů pro občany, kteří jsou znevýhodněni na trhu práce. LEARNEST je projektem Velké Británie, který chce demonstrovat, že knihovny jsou dobrými partnery pro instituce působící v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti a že jejich práce může mít významný vliv na znevýhodněné skupiny obyvatelstva.

Třetí případová studie představila projekt ECDL realizovaný některými portugalskými veřejnými knihovnami za podpory Portugalského institutu pro knihu a knihovny. V současné době spolupracuje při realizaci tohoto projektu 10 veřejných knihoven.

Seminář č. 4 probíhal pod názvem **Cultural Diversity** [Rozmanitost kultury].

První případová studie holandské provenience **Digitalizing cultural heritage – a matter of Prudence** [Digitalizace kulturního dědictví – záležitost moudrosti] – lektor Janneke van Kersen, Holandsko informovala o Holandské asociaci digitálního kulturního dědictví (DEN). Spolupracujícími organizacemi tohoto uskupení jsou archivy, knihovny, muzea, a také organizace archeologického výzkumu. V rámci DEN organizace spolupracují při vytváření infrastruktury pro digitální reprezentaci kulturního dědictví a hrají důležitou roli při rozvoji digitálních služeb a vytváření národní platformy pro mezioborovou a mezi-rezortní spolupráci v této oblasti. <www.culturwijzer.nl>

Další studie (lektor Nuria Ferran, Španělsko) byla věnována **projektu COIN**, jehož záměrem je poskytnout nástroje nezbytné pro vytvoření prostředí založeného na www, které umožní sdílení obsahů na místní, regionální, národní i mezinárodní úrovni. <www.coine.org>

Poslední studie tohoto bloku (lektor N. McDermott, Irsko) referovala o **projektu ACTIVATE**, který byl ukončen v červnu roku 2002. Cílem projektu byl vývoj souboru šablon pro vytváření tematických sítí. Uživatelsky přívětivá šablona je k dispozici na webové stránce projektu. Sada programů může být užitečná i těm, kteří mají minimální zkušenosti s IT pro založení vlastního lehce udržovatelného

ného portálu či tematické sítě. Šablona je atraktivní a levná příležitost pro celou oblast kulturního dědictví.

Každý ze seminářů měl svého předsedu a také poradce/hodnotitele, jimiž byli významní odborníci z oblasti knihovnictví a organizací, které s knihovnami úzce spolupracují.

Seminář č. 1 předsedala Anna Maria Runkel, ředitelka odboru knihoven a archivů Městského úřadu v Lisabonu (Portugalsko) a hodnotitelkou byla Deidre Ellis King, ředitelka Městské knihovny v Dublinu (Irsko).

Seminář č. 2 předsedal Rolf Hapel, ředitel Veřejných knihoven v Aarhusu (Dánsko) a hodnotitelem byl Andreas Mitrowan, manažer projektu Bertelsmannovy nadace (SRN).

Seminář č. 3 předsedala Barbara Lison, ředitelka Veřejné knihovny v Brémách a hodnotitelkou byla Audrone Glosienė, ředitelka Ústavu informačních studií a knihovnictví Vilniuské univerzity (Litva).

Seminář č. 4 předsedala Jasmina Ninkov, ředitelka Městské veřejné knihovny v Bělehradě (Srbsko), a hodnotitelem byl Costis Dallas, předseda společnosti Critical Publics SA (Řecko).

Tito poradci přednesli v poslední den konference svá hodnocení. Lze konstatovat, že veškeré případové studie byly hodnoceny jako přínosné pro rozvoj nových forem práce ve veřejných knihovnách.

Konferenci uzavřeli svými referáty pánové Bernard Smith, ředitel „Preservation and Enhancement of Cultural Heritage Unit“ (Útvar ochrany a zkvalitňování péče o kulturní dědictví Evropské komise), Ian Pigott, hlavní administrátor téhož útvaru, a Chris Batt, ředitel Libraries & Information Society Team Resource, The British Council for Public Libraries, Museums and Archives.

První dva se ve svých referátech zabývali možnostmi zapojení veřejných knihoven, archivů a muzeí do výzkumných programů Evropské komise v příštím období, zatímco Chris Batt vtipným a zajímavým způsobem zhodnotil význam konference v Oeiras a shrnul hlavní myšlenky a náměty pro budoucnost.

Chris Batt v úvodu uvedl údaje o počtu zúčastněných zemí, počtu delegátů, počtu pronesených referátů a zpracovaných případových studií a posléze se věnoval filozofii veřejné knihovny 21. století, kde zdůraznil, že by knihovny měly vycházet z toho, že jsou institucemi využívanými širokou veřejností a místy vhodnými k setkávání a realizaci soukromých zájmových činností s pracovníky školenými ve využívání informačních technologií. Podtrhl také napojení na akci e-Europe, jejímž cílem je zajištění všeobecného přístupu k počítačům a širokopásmovým sítím a motivace občanů k ovládnutí moderních informačních technologií, aby mohli využívat širokou škálu kvalitních dokumentů v elektronické podobě. Knihovny by se měly stát mosty mezi jednotlivcem a společností, minulostí a budoucností a různými etnickými skupinami. Předpokladem je však hybridita zdrojů a integrace nových a tradičních služeb. Za nejdůležitější úkoly pro budoucnost považuje pan Batt zpracování společné strategie knihoven, muzeí a archivů, koordinovaný postup těchto institucí, intenzivnější spolupráci mezi nimi, zvyšování kvalifikace informačních pracovníků, sledování potřeb uživatelů, vytváření srovnávacích ukazatelů činnosti a realizaci dalších výzkumných programů. V této souvislosti se také vyslovil pro co nejširší podporu Manifestu konference.

Na závěr konference přijali účastníci dokument nazvaný **The Oeiras Manifesto. The PULMAN Agenda for e-Europe** [Manifest projektu PULMAN – program pro elektronickou Evropu], jehož znění předkládáme:

Ministři, nejvyšší političtí představitelé a odborníci z praxe z 36 evropských zemí¹⁾ se dohodli na konferenci v Oeiras (Portugalsko) ve dnech 13.–14. března 2003 na následujících prioritách:

Adekvátní financování a podpora na národní a regionální úrovni jsou nutné pro:

- posílení úlohy veřejných knihoven spolupracujících s archivy a muzei jako základními stavebními bloky při uskutečňování cílů Akčního plánu e-Europe²⁾ a urychlení jejich vývoje jako center přístupu ke zdrojům v elektronické podobě
- uspokojení potřeb všech občanů v informační společnosti podporou opatření a postupů prosazovaných sítí PULMAN³⁾

K dosažení těchto cílů musejí knihovny:

- nabízet inovované kvalitní služby s využitím digitálních technologií, aby umožnily občanům dosáhnout osobních cílů v měnícím se světě a přispěly k soudržné společnosti a úspěšnému ekonomickému rozvoji Evropy založenému na znalostech,
- usilovat o prokazatelné zlepšení využívání služeb veřejných knihoven občany, zejména těmi, kteří jsou v pásmu rizika vyloučení ze společnosti nebo odepření služeb poskytovaných elektronickou formou s tím, že budou vycházet ze stávající uživatelské základny, která představuje 150 milionů⁴⁾ registrovaných čtenářů v 36 zemích sítě PULMAN.

Účastníci konference projektu PULMAN se shodli na tom, že podstatný význam pro občany bude mít průběžná podpora služeb knihoven, archivů a muzeí na místní, národní a evropské úrovni ve čtyřech níže uvedených specifických oblastech.

Veřejné knihovny ve spolupráci s archivy a muzei by tedy měly:

1. v oblasti demokracie a rozvoje občanské společnosti:
 - podporovat občanskou, demokratickou společnost uspokojováním potřeb celé obce, poskytovat otevřený přístup ke všem kulturním hodnotám a poznatkům a bojovat proti vyloučení nabídkou atraktivních a příjemných prostor; potřebám speciálních skupin uživatelů (jako jsou např. zdravotně postižení, mladiství, senioři, nezaměstnaní a lidé žijící na venkově) by měla být věnována obzvláštní pozornost
 - podporovat rozmach služeb v elektronické podobě pro státní správu a samosprávu, zdravotní péči, obchod a vzdělávání poskytovaním plynulého, objektivního a uživatelsky přívětivého přístupu k internetu a školení zaměřených na využívání elektronických zdrojů
2. v oblasti celoživotního vzdělávání:
 - klást důraz na potřeby dětí a těch, kteří o ně pečují, poskytováním zábavného, bezpečného a stimulačního prostředí pro práci na domácích úkolech i pro volný čas s využitím her a nových technologií ve spolupráci se školami a dalšími vzdělávacími institucemi
 - vystupovat jako centra neinstitučního a neformálního vzdělávání nabízející literaturu, školení a podporu občanům všech věkových kategorií s možností využívat všechny přednosti potenciálu vzdělávání prostřednictvím internetu
 - přispívat k rozvoji funkční gramotné informační společnosti průběžnou podporou čtení s využitím všech prostředků včetně WWW
3. v oblasti ekonomického a sociálního rozvoje:
 - pomáhat v boji s počítačovou negramotností a dělením společnosti, navazující na jejich prokazatelný úspěch jako nejvyužívanějších stanic veřejného přístupu k internetu poskytovaním přístupu a školení občanům s rizikem odepření přístupu k internetu a služeb prostřednictvím nových médií a kanálů, jako je digitální TV, budou-li lokálně dostupné

- spolupracovat s místními podnikatelskými komunitami a ostatními poskytovateli služeb při podpoře růstu znalostní ekonomie v Evropě a poskytování informačních služeb s přidanou hodnotou
- 4. v oblasti rozmanitosti kulturního dědictví:
 - podporovat pocit příslušnosti k obci, historii rodu a místa ve stále globalizovanější společnosti pomocí při vytváření, zpřístupňování a ochraně digitálních i tištěných dokumentů, které jsou ve fondech veřejných knihoven, archivů a muzeí, pro budoucí generace
 - podporovat etnickou, kulturní, jazykovou a náboženskou rozmanitost včetně sociální integrace zvláště formou zapojování místních občanů a společenství do tvorby „Paměti obce“, jejíž součástí budou jak elektronické, tak tištěné dokumenty.

Přehled důležitých dokumentů:

- Museums, Intangible Heritage and Globalisation. Shanghai Charter [Muzea, nedefinovatelné dokumenty a globalizace], ICOM (2002) – <http://icom.museum/shanghai_charter.html>
- IFLA Glasgow Declaration on Libraries, Information Services and Intellectual Freedom [Deklarace zasedání IFLA v Glasgow o knihovnictví, informačních službách a intelektuálním vlastnictví] (2002) – <<http://www.ifla.org/faife/policy/iflastat/gldeclar-e.html>>
- IFLA Internet Manifesto [Manifest IFLA o internetu] (2002) – <<http://www.ifla.org/III/misc/internetmanif.htm>>
- NAPLE Statement on European Public Libraries in Development [Prohlášení NAPLE (National Authorities of Public Libraries in Europe) o rozvoji veřejných knihoven] (2002) – <<http://www.bs.dk/naple/statement.htm>>
- EBLIDA statement on the role of libraries in lifelong learning [Prohlášení EBLIDA o roli knihoven v celoživotním vzdělávání] (2001) – <<http://www.eblida.org/topics/lifelong/lifelonglearning.htm#statements>>
- Lund Principles: e–Europe, creating cooperation for digitisation, DG Information Society [Lundské zásady: Elektronická Evropa, vytváření kooperačních vztahů pro realizaci digitalizace. Digitalizovaná informační společnost] (2001) – <http://www.cordis.lu/ist/ka3/digicult/lund_principles.htm>
- Council of Europe/EBLIDA Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe [Rada Evropy/EBLIDA Doporučení pro legislativu a strategii knihoven v Evropě] (2000) – <http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Culture/Resources/Reference_texts/Guidelines/ecubook_R3.asp#TopOfPage>
- Council of Europe Recommendation on a European policy on access to archives (2000)[Doporučení Rady Evropy k evropské strategii přístupu k archivům] – <http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Culture/Resources/Reference_texts/Recommendations/ecubook_R1.asp#TopOfPage>
- Copenhagen Declaration [Kodaňská deklarace] (1999) – <http://presentations.aakb.dk/CopenhagenConference99_declaration_.html>
- Leuven Communiqué [Leuvenké komuniké](1998)
- Report on the Role of Libraries in the Modern World of the Committee on Culture, Youth, Education and the Media of the European Parliament [Zpráva výboru Evropského parlamentu pro kulturu, mládež, vzdělání a média] (1998) – <http://www.eblida.org/topics/infosoc/A4-0248_ryynanen.pdf>
- Museums and Cultural Diversity: Policy Statement, ICOM [Muzea a kulturní rozmanitost: Strategické prohlášení](1997) – <<http://icom.museum/diversity.html>>
- IFLA/UNESCO Public Library Manifesto Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách (1994) – <<http://www.ifla.org/VII/s8/unesco/manif.htm>>

Poznámky:

- 1) Síť projektu PULMAN zahrnuje členské státy EU, kandidátské státy a přidružené země: Albánie, Rakousko, Bělorusko, Belgie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie a Ně-

mecko, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Makedonie, Moldávie Holandsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Rusko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Turecko, Ukrajina, Spojené království, Jugoslávie (Srbsko a Černá Hora).

- 2) http://europa.eu.int/information_society/eeurope/index_en.htm
- 3) <http://www.pulmanweb.org/DGMs/DGMs.htm>
- 4) <http://www.libecon.org>

Akční plán přijatý na konferenci v Oeiras

Účastníci konference projektu PULMAN vyzývají ministry, politiky a přední odborníky z knihovnické praxe na národní i místní úrovni, aby během stanoveného období:

1. určili strategii pro využití a rozvoj dovedností a infrastruktury komplexní evropské reálné sítě veřejných knihoven, archivů a muzeí za účelem plného rozvoje sociálního, kulturního a ekonomického potenciálu
2. identifikovali národní, regionální a místní priority, pokud jde o financování základních činností, jako jsou poskytování přístupu ke zdrojům v elektronické podobě a internetu, digitalizace, testování nově zaváděných služeb, zabezpečování odpovídající technické infrastruktury včetně širokopásmového propojení, kde je uskutečnitelné, a přijetí společných standardů
3. zvažili zřízení mezioborových agentur a realizaci spolupráce mezi ministerstvy pro zajištění koordinovaného postupu v oblasti zpřístupňování kulturního dědictví (veřejné knihovny, muzea a archivy)
4. rozvíjeli efektivní spolupráci mezi rezortem ochrany kulturního dědictví a ostatními rezorty (výchova a vzdělávání, služby, turismus, organizace a společenství v obci atd.) v zájmu rychlého rozvoje místních služeb, jakož i jejich efektivního poskytování a řízení
5. prostřednictvím nejmodernějších IT poskytl interaktivní přístup k dokumentům dokumentujícím historii regionu či místa, literaturu, umění, hudbu a zájmy obce a upraveným (tam, kde je to účelné) do souboru vzdělávacích programů
6. podporovali rozvoj modelových a vzorových zařízení a stimulovali tak rozšíření úspěšné praxe tam, kde je to nezbytné pro zavádění inovovaných služeb
7. uskutečnili nábor nových zaměstnanců a realizovali opatření v oblasti školení personálu, adekvátního odměňování a vytvoření podmínek k poskytnutí kapacit a dovedností, aby bylo možno efektivně uspokojovat potřeby uživatelů, tzn. podporu vzdělávání a využívání IST (moderních informačních technologií)
8. zajistili monitorování měnících se potřeb uživatelů jako součásti vytváření strategie rozvoje a investičního plánování založeného na podkladech z praxe
9. měřili a hodnotili služby pravidelně, zvláště pak ty, jež využívají moderních technologií, a stanovili orientační kritéria pro hodnocení dopadu a realizace investic
10. navrhli na národní a evropské úrovni výzkumné aktivity a aktivity, jež přispějí ke spolupráci se sponzory a podniky soukromého sektoru včetně těch, jež jsou specializovány na zpřístupňování informací, budování fondů a digitalizaci

Konference v portugalském Oeiras byla nejen vyvrcholením a ukončením více než dvouleté činnosti, ale

také setkáním, na kterém se uvažovalo o dalších perspektivách započatých aktivit. V rámci 6. rámcového programu Evropské unie pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace se zdá být perspektivní oblast místních kulturních služeb, vytváření elektronických „pamětí obcí“ a spolupráce při zpřístupňování místních a regionálních kulturních hodnot (to vyplynulo i z vystoupení B. Smithe a I. Pigotta). V této souvislosti bude také nutno vytvořit podmínky pro zpracování společné strategie postupu veřejných knihoven, archivů a muzeí, která se stane základem pro zhodnocení kulturního dědictví v regionech a pro přilákání politické i finanční podpory.

V současné době probíhají přípravné práce (které organizuje firma MDR Partners, resp. Rob Davies z Velké Británie) k zahájení „Koordinační akce“, která má být jakýmsi „mostem“ k programu „Paměť obce“ (jenž má být vyhlášen v rámci 6. rámcového programu v roce 2004) a připravit podmínky pro spojení různých lokálních a regionálních sítí, národních a místních úřadů zodpovědných za služby veřejnosti s průmyslovými podniky, politiky, s obchodními a turistickými organizacemi a výrobci hardware k urychlenému položení základů efektivní sítě, zaměřené na individuální potřeby občanů.

Česká republika vyslovila předběžně souhlas s účastí jak na zmíněné „Koordinační akci“, tak na programu „Paměť obce“.

Komplexní přehled o aktivitách projektu PULMAN naleznete na webové stráně <http://www.pulmanweb.org/>

Miroslav Ressler
Národní knihovna ČR

■ ■ ■ ■ ■